

Síðsøga

Óli Jacobsen

A.C. Lützen

FYRSTI BORGMEISTARI Í HAVN: SØKTI TIL FØROYA TIL STUTTLEIKA

Í hesum døgum hátíðarheldur Tórshavnar kommuna sín 150 ára
føðingardag. Vit hava frásøgn um fyrsta kommunustýrið

1. partur

Í hesum døgum verður hátíðarhildið, at Tórshavn sum kommuna hevur 150 ár á baki.

Vit fara í hesum og komandi ørtum at lýsa teir menn, sum vóru í fyrsta »býráðnum« í Tórshavn.

Teir vóru Andreas Christian Lützen, Martin Christian Restorff, Hans C. Müller, Christoffer M. Olsen og Enok Bærentsen.

Hesir eiga allir ein týðandi part í Føroya og Havnar søgu og eiga allir at fáa umrøðu í sambandi við hetta hátíðarhaldi. Ein partur av hesum tilfari hevur verið frammi fyrr í hesi røð. Men nú fæst samanhangandi frásøgn um hesar menn.

Tá Føroyar fáa eina nýggja kommunulóg í 1866 verður A.C. Lützen formaður fyri »borgerrepræsentationen«. Fyrsti fundurin verður eisini hildin heima hjá honum. Í fyrsta umfari er hann formaður fram til 1868. Í 1870 varð hann fyrst næstformaður og síðan formaður sama ár. Hann er formaður fram til 1874, tá hann fekk sín søguliga deyða, sum greitt verður frá í komandi parti.

A.C. Lützen var dani, men kortini vita vit nokk so nógv um hann, áðrenn hann kom til Føroya. Tað var so heppið, at dóttir hansara, Anna Evensen f. 1841, sum giftist við próstinum Jens Christan Evensen, hevur greitt frá søguni um pápan. Hetta hendu tá ið hon á ellisárum greiddi donskum fornminnissavnara, Christian Olsen, frá sínum lívi, sum hann so skrivaði niður. Henda frásøgnin er útgivin í bók, og arvingurin hjá Cristian Olsen, Louis Helt, lat landsbókasavninum frumhandritið fyri nøkrum árum síðani. Louis Helt doyði í vár.

Í hesum og komandi parti verður endurgivið nakað, sum Anna skrivaði um pápa sín.

Kundi søkja til Føroya »for spøgs skyld«

Engang da han var paa vej hjem for at holde Juleferie, traf han paa en Kro nogle Seminariekammerater. Som de nu sidder allerbedst og taler om alt muligt, er der pludselig et af de unge Mennesker der i Spøg sagde til Fader: »Hør du, Andreas Lützen, der er et Lærerembede med Orgelspil ledigt oppe paa Færøerne, det maa jo lige være noget for dig. Du skulde søge det«. »Jeg! Det

Almúguskúlin úti á Reyni, har fyrsti býráðsfundurin í Havn varð hildin í 1866

kan ikke nytte noget, der gaar jo ingen Skibe derop nu, saa inden min Ansøgning naar derop, er Embedet nok besat - men jeg kan jo gerne søge det for Spøgs skyld.« Dermed skrev Fader en Ansøgning og sendte afsted.

Da der om Foraaret kom Skib fra Færøerne, var der Svar til Fader. Han var antaget.

Fann skjótt konu

Det var den 5. maj 1837 Fader kom til Thorshavn, der den gang var en dejlig og saare fredelig By mod hvad den nu er. Fader lejede sig ind i et Pensionat, der laa i nærheden af Kommuneskolen, hvortil han jo var kaldet til Lærer. Pensionatsværtinden havde en Kusine, Eva Margrethe Jakobsen, der hjalp hende og hende blev Fader forlovet med. Inden Aaret var omme, fejrede de deres Bryllup den 10. marts 1838.

Efter Brylluppet flyttede mine Forældre ind i deres Lejlighed, der var beliggende i selve Skolebygningen.

Fader var middelhøj, som regel var han i jævnt godt Humør, ikke bange for at sige sin Mening til hvem det saa end var. Undertiden kunde han blive meget heftig, men det var snart over. Moder var ogsaa middelhøj, blond, der blev sagt at hun havde været meget køn. Efter at Moder var blevet gift, fik hun sat sin Væv op, og der sad hun saa om Aftenen og vævede, nu kunde hun saa rart nøjes med et Lys. Hun vævede Gulvtæppe og vævede meget fint Kjoletøj

for Folk. Mine Forældre fik efterhaanden 9 Børn.

Lønningen var kun lille, saa det var intet under, at Moder gerne vilde tjene lidt selv ved væven. Fader var ogsaa meget flittig og søgte paa sin vis at tjene lidt ekstra. Efter endt Skolegerning gik han i Byen og gav timer til Embedsmandsbørn, der skulde læse videre, der kom ogsaa et par hjem og læste tysk hos ham. Om Morgenens, naar hele Familien havde drukket The, gik Fader ind i Skolen, der om Sommeren begyndte kl. 8 og om Vinteren kl. 9. Der var dengang ca. 148 skolepligtige Børn i Thorshavn, Skolen var delt i Klasser og Fader havde en yngre Lærer eller »ungt Menneske«, til at hjælpe sig, samt en ældre Mand der »saa« lidt til.

Gerandisdagurin

Dagen begyndte med en Salme og derefter toges der fat paa de almindelige Skolefag. Kl. 12 fik Børnene fri en Time ogsaa løb de hjem for at spise til Middag. Naar Fader havde spist, havde han endnu saa megen Tid tilovers, at han kunde hvile sig lidt, inden han atter skulde ind og herse med Børnene. Skolen holdt op om Vinteren kl. 3 og om Sommeren kl. 4. Naar der var Examen, kom Præsten og to andre af Byens »Spidser« og hørte paa det.

Der var ogsaa tidt nogle af Børnenes Forældre nærværende. Om Søndagen spillede Fader Orgel i Kirken og hver anden Søndag, naar Præsten var i Annexet, maatte

Fader læse Prædikenen. Der var i det hele taget meget mere Kirkegang (dengang) deroppe end her nede i Danmark og der skulde meget til for at hindre Folk i at gaa i Kirke. Om Aftenen læste eller skrev Fader, kun to Aftener om ugen tog han sig fri for at spille Whist og L'hombre, som han holdt meget af, der kom da nogle af hans Venner og spillede med ham.

Der var nok at tage fat paa for Moder og hun arbejdede altid, enten med Husholdningen eller med Væven.

Naar der var faldet Sne, var mine Brødre for det meste ude med deres Slæder og vi maatte altid hente dem hjem til Spisetid, de skulde dog ogsaa læse over paa deres Lektier. Om aftenen spillede vi ofte »Sorteper« og blev sværtede. For det meste legede jeg med min Dukke »Eva«, der var opkaldt efter Moder. Undertiden hændte det, at der kom nogle Smaa piger paa Besøg, og saa var jeg saa glad for at lege med dem, men det var nu alligevel morsomt at lege med mine Brødre og deres Kammerater.

Alle de Drengene kunde finde paa saa meget, og jeg gik med paa den værste.

Dahlerup hevndi seg

Amtmand Pløyen, der syntes, at Faders løn var for lille, gav ham et stykke Jord til afbenyttelse. Vi kunde holde en Ko og dyrke Kartoffler, som Fader lærte færingerne at lægge i Rækker. Kartofflerne blev lagt i maj, efter Spade, og der kunde høstes en Mængde.

Naar Kartofflerne blev taget op, lod Fader altid de bedste pille fra til Læggekartofler, han var saa glad for mellem Timerne, at kunne gaa ud og se til Manden, der tog dem op. Kartofflerne blev baaret hjem i »Løb«. Kartofflerne blev tørrede paa Loftet og derefter lagt i Tønder. Af og til maatte man jo i Vinterens løb undersøge Tønderne og se efter, om Kartofflerne var tørre og friske. Det var nogle dejlige Kartoffler. Det lille Landbrug hjalp jo svært paa Budgettet, nu blev der raad til baade dette og hint, som vi før havde maattet undvære.

Men saa kom der en Amtmand Dahlerup, der ikke kunde enes med Fader, hver holdt stejlt paa sin Mening, og da Fader ikke vilde som Amtmanden, hævnede denne sig ved at tage det lille Landbrug fra Fader.

Hans Jacob Debes: Dahlerupsakin

Søgufrøðingurin Hans Jacob Debes hevur